

Μνήμων

Τόμ. 13 (1991)

ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ Γ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ (1911 - 26.4.1989)

Mnimon Mnimon

doi: [10.12681/mnimon.345](https://doi.org/10.12681/mnimon.345)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Mnimon, M. (1991). ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ Γ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ (1911 - 26.4.1989). *Μνήμων*, 13, 409-410. <https://doi.org/10.12681/mnimon.345>

ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ Γ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

(1911 - 26.4.1989)

Ἡ ΕΜΝΕ συμμετέχοντας στο πένθος για τὸ θάνατο τοῦ Νίκου Γ. Σβορώνου ἀνάθεσε στὸν Τριαντάφυλλο Ε. Σκλαβενίτη νὰ πει λίγα λόγια πρὶν ἀπὸ τὴν ὁμιλία-συζήτηση τῆς 10-5-1989 (πβ. τοῦ ἴδιου τῆ συμβολὴ στο Ἐφιέρωμα τῆς ἐφ. *Αὐγή*, 29-30 Ἀπριλίου 1989, σ. 12).

Ὁ Νίκος Σβορώνος ἀναπαύεται γιὰ πάντα στὴ λευκαδίτικη γῆ, στὸν τόπο τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἐλευθερίας του καὶ τῶν βιωμάτων ποὺ διαμόρφωσαν τὸν ψυχισμό ἐνὸς ἀπὸ τοὺς τελευταίους μεγάλους Ἑπτανησίους καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ προσδιόρισαν τὸν ἀσυμπῆστο πυρήνα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του καὶ τὶς συντεταγμένες τοῦ ἔργου του.

Ὁ Ν. Σβορώνος ἦταν πρῶτα ἀπὸλα ἀγρυπνη πολιτικὴ συνείδηση. Καθὼς δὲν γνώριζε τί θὰ πεῖ «ἀναβολὴ» καὶ «εὐκαιρία», περνοῦσε ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴ μελέτη τῆς στῆν πράξη τὴν πολιτικὴ, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ καλοῦσαν, γιὰ νὰ ξαναγυρίσει στὴ μελέτη τῆς ἱστορίας, ποὺ τοῦ ἔδινε τὰ ἐργαλεῖα νὰ καταλαβαίνει τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα στὴ διαχρονικὴ τους πορεία. Μὲ αἰσθησι τῆς μακρᾶς διάρκειας καὶ προτεραιότητες τὰ μεγάλα ἱστορικὰ προβλήματα, ποὺ συνοδεύουν τὸν ἑλληνικὸ λαὸ στὴν πορεία του, δὲν δίσταζε νὰ γίνεται ὁ ἱστορικὸς τῶν μεγάλων προβλημάτων. Ἀναλύοντας σὲ βάθος τὶς περιπτώσεις ποὺ ἐξέταζε, ἔφτανε στὴ μετρημένη γενίκευση γιὰ νὰ ξαναρχίζει καὶ πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ βασάνισμα τῶν συμπερασμάτων ἀλλὰ καὶ τῶν θεωρητικῶν ἐργαλείων καὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν ποὺ χρησιμοποίησε.

Δὲν ξεχώριζε τὸν ἱστοριοδίφη ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ, τὴν ἀνάλυση ἀπὸ τὴ σύνθεση, τὴν ἐξαντλητικὴ μελέτη τῆς πηγῆς ἀπὸ τὶς γενικὲς ἀρχές ποὺ τοῦ εἶχαν ἀναδείξει τὸ πρόβλημα.

Θεωροῦσε προϋπόθεση τῆς διδασκαλίας τὴν ἔρευνα καὶ ὑψηλὴ δοκιμασία τοῦ ἐρευνητῆ τῆ διδασκαλία καὶ τὴν ὑψηλὴ ἐκλαίκευση, στὴν ἴδια πάντα γραμμὴ τῆς ἐνότητας καὶ τῆς συμπληρωματικότητας τῶν δραστηριοτήτων τοῦ ἱστορικοῦ μέσα στὴν κοινωνία του.

Μόλις δύο ἐβδομάδες ἀπὸ τὸ θάνατό του καὶ ὁμολογεῖται ἡ ἀνάγκη νὰ ἀρχίσει χωρὶς ἀναβολὴ ἡ κριτικὴ μελέτη τοῦ ἔργου του. Στὴν ἔντονη ἀναζήτηση καὶ τὶς πραγματώσεις στο ἔργο τῆς ἱστορίας, τῶν εἴκοσι τελευταίων χρόνων, ὁ Σβορώνος στάθηκε τιμημένος δάσκαλος καὶ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἔχει συντελέσει στὴ μελέτη τοῦ ἔργου του ἀλλὰ οἱ ἰδεολογικὲς ἀνάγκες τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τὰ ἴδια αὐτὰ χρόνια, βρῆκαν στο πρόσωπο τοῦ Σβορώνου τὴ νομιμοποιητικὴ αὐθεντία ποὺ θὰ τὶς ἐξυπηρετοῦσε. Ἔτσι ἔγινε περισσότερο γνωστὸ τὸ λιγότερο ἀναλυτικὸ ἔργο του, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ βυζαντινὲς του μελέτες καθὼς καὶ τὸ βιβλίον του γιὰ τὸ ἐμπόριο τῆς Θεσσαλονίκης δὲν γνώρισαν οὔτε ἑλληνικὴ ἔκδοση.

Ἀπὸ τὴ συνολικὴ μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ Σβορώνου, καὶ πέρα ἀπὸ τὴν κριτικὴ ἀποτίμησή του, θὰ φωτιστεῖ ἡ πορεία τῆς ἑλληνικῆς ἱστοριογραφίας ἀπὸ τὸν μεσοπόλεμο ὡς τὶς ἡμέρες μας καὶ θὰ φανεῖ ἡ συμβολὴ του στο ζεπέραςμα τοῦ ἡρωικοῦ δογματικοῦ μαρξισμοῦ τῶν ἐλλήνων ἱστορικῶν καὶ ἡ γόνιμη συνάντηση τῆς ἑλληνικῆς ἱστοριογραφίας

κῆς ἔρευνας μὲ τὰ εὐρωπαϊκὰ σύγχρονα ρεύματα. Ἐτσι τὸ ἔργο του θὰ ἀναδειχτεῖ παραδειγματικὸ καὶ ὁ Σβορώνος δὲν θὰ πέσει στὴν κατηγορία τῶν τιμημένων κλασικῶν ἀλλὰ τῶν δασκάλων μὲ τὸ γόνιμο ἔργο: κἀτι ποῦ τὸ ἔχουμε ἀνάγκη καὶ συγχρόνως εἶναι ἡ μεγαλύτερη προσφορά στὴ μνήμη του.

ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ ΓΚΑΪΝΤΑΤΖΗ*

(1933 - 1989)

Γεννήθηκε στις 7 Αυγούστου (ἢ 15 Ιουνίου) 1933 στο χωριό Καλλιθέα Κομοτηνῆς. Τελείωσε το δημοτικό στο χωριό του ἀπ' ὅπου μετὰ τα γεγονότα του Εμφυλίου πολέμου βρέθηκε στις σοσιαλιστικές χώρες. Στη Ρουμανία, ὅπου ἔζησε ἀπὸ το 1948, πολιτικός πρόσφυγας, ἀναζητοῦσε με ἐπιμονὴ τρόπους να σπουδάσει. Το 1952 τελείωσε ἓνα τεχνικὸ σχολεῖο καὶ δούλεψε ἓνα χρόνο ως σχεδιαστὴς σε εργοστάσια, κυρίως στη βιομηχανικὴ πόλη Χουνεντόαβα. Το διάστημα 1953-1955 συμπλήρωσε τις σπουδές του στο Εργατικὸ Πανεπιστήμιο καὶ συνέχισε ἀνώτατες σπουδές Ἱστορίας στο Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου. Πῆρε το πτυχίό το 1960 στο Ἰάσιο (θέμα πτυχιακῆς εργασίας «Grecia în ajunul și în timpul celui de al III-lea război mondial»).

Τὴν ἴδια χρονιά προσλαμβάνεται βιβλιοθηκῆριος στὴν Κεντρικὴ Πανεπιστημιακὴ Βιβλιοθήκη «Μ. Εμινέσκου» του Ἰασίου ὅπου ἐργάστηκε 22 χρόνια, μέχρι το 1982, ὅταν ἐπαναπατρίσθηκε.

Πνεῦμα ἀνήσυχο, μυαλό δημιουργικὸ με βαθιὰ ἀγάπη για τὴν Ἱστορία, κυρίως του Ἑλληνισμοῦ, καὶ τὴν πατρίδα του, ἐρευνᾷ με σκοπὸ τὴν ἀνακάλυψη οποιουδήποτε ἐλληνικοῦ στοιχείου. Στη Βιβλιοθήκη του ἐργάζεται, βρίσκεται ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἐλληνικῶν βιβλίων (16ος-20ός αἰ.). Ἐτσι ἀρχισε τὴν καταγραφή αὐτῶν τῶν βιβλίων με λεπτομερῆ περιγραφή τους καὶ ἀντιγραφή ὅλων τῶν χειρόγραφων σημειώσεων που περιέχουν. Μετὰ ἀπὸ ἐπίμονη καὶ δύσκολη ἐρευνα που διαρκεῖ 13 χρόνια (χρειάστηκε να δει πάνω ἀπὸ 1.500.000 δελτία καὶ 30.000 βιβλία) ἀρχίζει τὴ δημοσίευση του *Καταλόγου τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων* (βλ. δημοσιευμένα 1, χειρόγραφα προς δημοσίευση 2). Παράλληλα ἐρευνᾷ για ἐλληνικὰ βιβλία καὶ σε ἄλλες βιβλιοθήκες, σε ἐκκλησίες καὶ μονές του Ἰασίου καὶ τῆς Μολδαβίας γενικὰ. Μελετᾷ τα γεγονότα του 1821, τόσο ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐλληνικὴ ἱστορία ὅσο καὶ τὴ ρουμάνικη, καθὼς καὶ τὴν ἐλληνικὴ Ἐθνικὴ Ἀντίσταση. Μεταφράζει, γράφει σε ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ πολιτικὰ καὶ ἱστορικὰ ἀρθρα, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων ξεπερνᾷ τα 50.

Ἐπαναπατρίσθηκε το 1982, γεμάτος αἰσιοδοξία, ἱστορικὸς ἐρευνητὴς σε πλήρη ωριμότητα, ἔτοιμος να προσφέρει στον τόπο του ἀνάλογα με τις γνώσεις καὶ τὴ μεγάλη

* Το βιογραφικὸ σημεῖωμα καὶ τὴν ἀναγραφὴ δημοσιευμάτων ετοίμασε, ὕστερα ἀπὸ παράκληση του Τριαντάφυλλου Σκλαβενίτη, ἡ οἰκογένεια του Νίκου Γκαϊντατζή, ἡ ὁποία καὶ κατέθεσε ἀντίγραφα τῶν δημοσιευμάτων του στο Κέντρο Νεοελληνικῶν Ἐρευνῶν ΕΙΕ.